

Nəriman ƏBDÜLRƏHMANLI

Əslində, bu yazını yubileyi münasibətilə qələmə almalydım. Bir neçə ay sonra, daha doğrusu, noyabrın 13-də 60 yaşını tamam olacaqdı. Nə vaxtdı, görüştə, yaxud zəngləşəndə mütləq bu barədə söhbət salırdıq, özünəməxsus zarafatla deyirdi, yavaş-görək, hələ altmışa çatmaq, onda danışmaq. Öz ad gününə yazdığı şeirin son bəndi gül-gülə, amma gülüşün belə ört-basdır eləyə bilmədiyini kədərlə söyləyirdi:

...Bu gün noyabrın on üçü...
Düzdümü, nəhədi on üç?
Ölüm var – ömrün son ucu,
Ömür var – orda bir gün heç...

Ağrılarını üzə vurmağı sevməzdi, Ankarada əməliyyat olunduğuna da dost-tanış təəccüblənmişdi, yəqin, hamıya elə gəlirdi, həmişə nikbin, dəyən-gülən Əhməd Oğuz xəstələyə, cərrah bıçağı altına düşməz...

Həmişəki kimi, yaradıcılıq planlarıyla doluydu, çatdırıb yerinə yetirə bilmədiklərinin xiffətini çəkirdi, biz də bir tərəfdən, yeni şeirlər kitabı, tərcümələr, sənədli filmlər gözləyirdik. Hamısını da könül xoşluğuyla qəbul eləyir, "macal tapın kimi" üzə çıxacağını deyirdi...

Amma nəmərək fələk o macalı vermədi, bürküsü bir tərəfdən, pandemiya sıxıntıları o biri tərəfdən nəfəsimizi kəsən lənətlənmiş avqustun son günü məşum xəbər aldıq. Hamımızın əlimiz üzümüzə qaldı, dostları axtarıb içimizə çökən ağırlığa tab gətirməyə çalışdıq. Saday Budaqlının, Mahir Qarayevin, Etimad Başkeçidin, Fəxri Uğurlunun... səsinəki yanğı itkimizin böyüklüyünü dərk etmək üçün kifayət idi...

Doğma, dəyərli insanlar dünyadan köçəndə belə olur, sanki dünyanın bir tərəfinin boşaldığını hiss eləyirsən. O avqust günü də içimdə belə bir duyğu vardı, özümü Əhməd Oğuzun yoxluğuna inandırma bilmirdim, yəqin ki, hələ uzun müddət də bununla barışa bilməyəcəyəm...

Əhməd Oğuzla tamamilə təsadüfən, 80-ci ilin ortalarında (deyəsən, 1985-ci il idi) "Azərbaycan" jurnalının redaksiyasında tanış olmuşuq. O, həmkəndlisi, jurnalın nəsr şöbəsinin müdiri Mövlud Süleymanlının yanına gəlmişdi, mən də həyərlim, baş redaktor müavini İsa İsmayilzadəyə baş çəkmişdim. İmzasını artıq qəzet-furnallarda oxuduğum şeirlərindən tanıyırdım,

Bizi birləşdirən bir nöqtə də kino idi. Bu yönümdə az-çox təribəmə güvənib məslətləşməyi də özünə ar eləməirdi. İyirmidən çox sənədli filmin yaradılmasında bəzilərinin ssenari müəllifi, bəzilərinin də redaktoru kimi iştirak etmiş, hətta "Bağlı qapı" lentinə görə "Humay" Milli Mükafatına layiq görülmüşdü. Aşıq Ələsgərin, Almas İldırımın, Qənbər Hüseynlinin, Kamil Əliyevin, Zəlimxan Yaqubun... taleyi onun qələmində unudulmaz öbrəzlərə çevrilmişdi. Xüsusilə, yeddiseriyalı "Deportasiya" televiziya filmi Əhməd Oğuzun yaradıcılıq bioqrafiyasında ayrıca yer tutur. O, taleyindən keçən köçürülmə ağırlarının ekranda canlandırılması prosesində hansı yaşantıları keçirmişdi – bunu bir özü, bir də Allah bilir...

o şeirlərdə məni izaha ehtiyac olmayan məhrəm həfəs, doğma hava vurmuşdu. Bəlkə, bundandı ki, elə ilk kəlmədən söhbətimiz tutdu, gül-gülə "Qağa, biz də yerliyə, deddi, - mən Lorudan, Dağ Borçalısındanam..."

Məlum oldu ki, pedaqoji institutun dil-ədəbiyyat fakültəsini yenidən bitirib, təyinatını Quba rayonunun Hacıqayıb kəndinə veriblər, amma öz kəndlərinə qayıtmaq (onda Bakıda qeydiyyat düşmək, iş tap-

maq əlçatmaz idi) üçün yollar axtarırdı. Sonralar bir neçə il Hacıqayıbdə işləyəndən sonra öz rayonlarına qayıdıb Soyuqbulaq kəndində müəllimlik elədiyindən xəbər tutdum...

Qismətdən, Bakıya eyni vaxtda, 1989-cu ildə gəlməli olduq, amma bizi bu addımı atmağa vadar eləyən səbəblər fərqliydi: Əhməd Oğuz gündən-günə günüşənən erməni şovinizmi nəticəsində doğma yurd-yuvasından didərgin düşmüşdü, mən də işsizlik ucbatından yovuşa bilmədiyim bu üz tutmalı olmuşdum, ortaq ağrılarımız da ki, istənilən qədər vardı...

Əhməd Oğuz sarsıntılara tab gətirmək, müvazinetini düzəltmək

lən havası qalmışdı. Danışığına da, şeirlərinə də, yazılarına da zamanın nəfəsi dəyməmişdi, ağır-salğarlı sözümlərinin şəhdi-şəkəri özünü dərhal bürüzə verirdi.

2003-cü ildə, 45 yaşım tamam olanda Fəxri Uğurlunun sifarişilə "Avropa" qəzetinə dost sözü yazmışdım, ürək genişliyi ilə özünə xas olan bu xüsusiyyətləri mənə ünvanlamış, üstəlik, dostlara diqqətimi zarafatlı "ölümünüz-dirimizin yiyəsi" deyimilə dəyərləndirmişdi, həmin ifadə də o vaxtdan dostların dilinə düşmüşdü. Bu, yazısını da elə "Ölənlerin xatirəsini, qalanların yaddaşını yaşadan qardaş" adlandırmış Əhməd Oğuzun Yaddaş kitabına avtoqrafı da elə YADDAŞ-dan ibarət idi: "Həmişə Sözü qürbətə qalanını, qəribini axtaran,

tapıb "müzakirə" də eləyirdik. Məclisə saz da gələndə Əhmədə xahiş-filan eləməyə ehtiyac qalmırdı, elə gözümlərin qabağında minillərin o üzündən gəlmiş ozana çevrilirdi.

Şeirlərindəki YADDAŞla dolu da hava dərhal adamın canına hopur, qanına yerikləyir, yerindən oynadırdı. 1998-ci ildə Prezidentin sərəncamıyla təqaüdə layiq görülmə, kitabları nəşr olunan on nəfər gənc yazıçı arasında Əhməd Oğuz da vardı, kitabının adını "Hara ge-

Əhməd Oğuz dost-tanışın arxayınca qəlbini söykəyə biləcəyi adam idi. O olan məcəllərdə şuxluğun, könül açan söhbətlərin, başlıcası da səmimiyyətin bolluğuna zəmanət vardı. Birgə uzaq-yaxın səfərlərimiz olub, hər biri ayrıca bir dəstəyə sığar. Saday Budaqlı və Fəxri Uğurluyla Borçalı səfərimiz, qələm dostumuz Allahverdi Təhlinin qonağı olmağımız ayrıca bir hekayətdi, yazıçı Əlabbasın maşınıyla Şamaxı səfərimizin... dadı-

Əhməd Oğuz bütün varlığıyla xalqın ruhundan və bağından qopmuş, görkəmində də, yerləşində-duruşunda da, danışığında da minillərin havası qalmışdı. Danışığına da, şeirlərinə də, yazılarına da zamanın nəfəsi dəyməmişdi, ağır-salğarlı sözümlərinin şəhdi-şəkəri özünü dərhal bürüzə verirdi...

Əhməd Oğuz: Qəhr olsun ayrılıqları...

Sən saydığını say, gör fələk nə sayır...

üçün həyatdan yapıqdı, dayağını nikbinlikdə axtardı, amma nə qədər deyib-gülsə, özünü şax saxlasa da gözələrinin dibindəki kədər, səsinəki titrəyişi sezməmək olmurdu. "Azərbaycan", "Oğuz eli" qəzetlərində, "Xəzər" jurnalında işlədi, Ədəbiyyat İnstitutunun aspiranturasına daxil oldu. Onda elə bilirdik, elm yoluyla gedəcək, amma 1993-

yerimizin-yurdumuzun, bir də onun bir köşəsinə kül töküüb bina bağlayan dedə-babalarımızın haqq-sayını Sözlə halala çıxaran Nəriman Əbdülrəhmanlıya..." YADDAŞ barədə uzun-uzadı söhbətimiz də olmuşdu, axırda ortaq qanaətlə gəlmişdik: əslində, insanın mahiyyəti YADDAŞından ibarətdi, yaddaşından məhrum eləsən, bir dəyəri qal-

dirsiniz, dağlar?" qoymuşdu. Birçox misradan adamın yadına Yunus İmrə, Qaracaoğlan, Tufarqanlı Abbas, Aşıq Ələsgər... düşür, dünyanın əbədiyyatını, ömrün faniliyini bir daha dərk eləyir;

...Qorxuram qərib ölərəm –
bu dəvə yerisi ilən,
bu dəvə duruşu ilən
hara gedirsiniz, dağlar?!

Amma Əhməd Oğuz heç vaxt Allah vergisi olan poetik istedadından sui-istifadə eləmədi, ilhamını zorlamadı, ilbaşı kitab çıxarmadı, qəzet-jurnallarda, saytlarda silsiləyi-sicilləmələr dərc etdirmədi, ekrandan-efirdən müdrükənlə görkəmlə şeirlərini oxumadı. O, SÖZün bəkirəliyini qorudu, RUHunun zirvəsindən emədi, dağlardan məqopolislərə üz tutmadı, bu günün yox, əbədiyyətin şeirlərini qələmə aldı. Ustadların ənənəsinə hörmətlə divanıyla başlayıb müxəmməsle bitirdiyi kitabına da ön söz kimi:

Şeirdən heç nə ummadım,
Sadəcə ona könlümü vermək istədim –
Şeir yazmaq, şair olmaq
Allah divanında durmaq
kimidi...
...hələ divandayam,
Bu divanın
ömrüm sürəcək qədər
bir davası var başımda...
-yazanda çox səmimi idi...

duzu hələm-hələm unudulan deyil...

Hər səfərdən qayıdanda da yanzarafat-yanciddi deyirdi, "Ə Məhəmməd(Səməd Qaraçöpün təbirincə bir-birimizi belə çağırırdıq), birdən bunları hekayəndə-filanda yazıb bizi biyavır eləyərən, ha!" Amma "Yelçəkən" hekayəsində otağını "mağar", özünü Qəmsiz Cavan kimi tanıyıb heç inciməmişdi, hətta xoşuna da gəlmişdi. "Adımı yazsan, o qədər də ləzzət eləməzdi, - deyirdi, - özünü bu cür tanımaq daha maraqlıdır."

Bizi birləşdirən bir nöqtə də kino idi. Bu yönümdə az-çox təribəmə güvənib məslətləşməyi də özünə ar eləməirdi. İyirmidən çox sənədli filmin yaradılmasında bəzilərinin ssenari müəllifi, bəzilərinin də redaktoru kimi iştirak etmiş, hətta "Bağlı qapı" lentinə görə "Humay" Milli Mükafatına layiq görülmüşdü. Aşıq Ələsgərin, Almas İldırımın, Qənbər Hüseynlinin, Kamil Əliyevin, Zəlimxan Yaqubun... taleyi onun qələmində unudulmaz öbrəzlərə çevrilmişdi. Xüsusilə, yeddiseriyalı "Deportasiya" televiziya filmi Əhməd Oğuzun yaradıcılıq bioqrafiyasında ayrıca yer tutur. O, taleyindən keçən köçürülmə ağırlarının ekranda canlandırılması prosesində hansı yaşantıları keçirmişdi – bunu bir özü, bir də Allah bilir...

Son illərdə "Xəzər" jurnalının köhnə əməkdaşı kimi, dostlarının təkidilə soralırlarına qayıtmışdı, türk ədəbiyyatından tərcümələr eləyirdi, üstəlik, "Türkiyə ədəbiyyatı antologiyası"nı hazırlamışdı. O nəşri redaktor və ön sözün müəllifi kimi çapa hazırlayanda Əhməd Oğuzun SÖZə qarşı nə qədər həssas olduğunu, şeirlərinin havasının hardan gəldiyini bir daha sezdirdim...

...Şeirlərinin birində belə misraları var:

...İşdi, bir gün bu dünyanın
Köhnə hesabı sorulsa.
Bizi də sözə tapşırıq,
Biz ölsək, sözümlər qalsın...

Məncə, Əhməd İlahidən, həm də anadangəlmə sözə tapşırılmışdı. Bunu işiq üzü-görən-görməyən şeirlərindən dərhal anlamaq olur... SÖZÜNün qalacağına da şübhəm yoxdu, çünki ömrünün, az qala, qırx ilini SÖZə həsr etmişdi...